

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת צו – שבת הגדול תשע"ב

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: הרגשת טעם המן במצה הקרושה

נכללות באור אין סוף ומייחדות בו ביחוד גמור ... אך כדי להמשיך אור והארת השכינה על גופו ונפשו הבהמית שהיא החיונית המלובשת בגופו ממש, צריך לקיים מצוות מעשיות הנעשים ע"י הגוף ממש, שאז כח הגוף ממש שבעשיה זו נכלל באור ה' ורצונו ומיוחד בו ביחוד גמור. ע"כ.

כלומר, כשיהודי לומד תורה הוא זוכה שתשרה השכינה על חלק הנשמה שבו, שהיא יותר זכה ורוחנית. ואילו כשמקיים מצוות בפועל הוא זוכה שתשרה השכינה על גופו הנשמי.

נמצא לפי דבריו כי יש חילוק בין חג הפסח לחג השבועות, כי מצינו בחז"ל (אבות פ"ו מ"ב): "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה", ואם כן עד קבלת התורה לא היתה גאולה אמיתית לעם ישראל, ולשמחה מה זו עושה בחג הפסח?

אלא צריך לומר לפי בעל התניא, שבחג הפסח השמחה היא על גאולת הגוף שנגאל משעבוד מצרים ואילו חג השבועות שבו ניתנה התורה, הוא כנגד גאולת הנשמה.

עתה נבין מדוע בחג הפסח בו נגאל הגוף ללא הנשמה, זוכים לאכול את המן, שגם בו היה ענין זה של אכילת הגוף ללא הנשמה. שכן בספר גן רוה (מאמר ברכו במן, נמצא לאחר פרשת בשלח) מביא פירוש "ידי משה" על המדרש (במדב"ר פרשת נשא פרשה ז') להסביר את הפסוק (בהעלותך י"א, ו'): "ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו", על פי דברי הזוה"ק שהקשה על מה שנאמר אצל יום הכיפורים (אמור כ"ג, כ"ט): "ועיניתם את נפשותיכם", ולכאורה כאשר אדם עם ואינו אוכל הוא מענה את הגוף ולא את הנפש שהיא חלק הנשמה של האדם?

וביאר, כי עיקר חיותה של הנשמה היא על ידי הברכה שאנו מברכים על האוכל, וכאשר צמים ביום הכיפורים ואין מברכים, הנפש מתענה.

על פי זה מבאר ה"ידי משה", גם אצל המן, למרות שהרגישו בו את כל הטעמים שרצו, אולם ברכה לא היו יכולים לברך עליו, כיון שבמציאות לא היה המן לחם או בשר ממש, וזהו שהתאוננו בני ישראל ואמרו: "ועתה

לקראת שבת הגדול הבאה עלינו לטובה, דבר בעתו מה טוב, לעמוד ולהתבונן מה עניינו של שבת הגדול, ומדוע רק לפני חג הפסח נצטוו ישראל, לקדש ולרומם את השבת שלפני החג, דבר שלא מצאנו בחג אחר.

בכדי להסביר את הדברים יש להקדים, בתחילת הגדה של פסח פותחים ואומרים: "הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים, כל דכפין ייתי ויכול כל דצריך ייתי ויפסח".

שואל על כך הרה"ק רבי ישכר דב מבעלז ז"ע, כיצד עם תחילת הסדר פותחים אנו בהזמנה לכל עניי העיר, וכי יש בידינו לכלכל ולהאכיל את כולם?

ומביא בשם אביו הקדוש, שאם יהודי מכין את עצמו בקדושה ובטהרה לקראת הלילה הקדוש – ליל הסדר, הוא יכול ליכות ולהרגיש בעת אכילת המצה את טעם המן שאכלו אבותינו במצרים, כמבואר במסכת קידושין (לה.ג): "עוגות שהוציאו ממצרים, טעמו בהם טעם מן".

והנה אצל המן שאכלו אבותינו במדבר מצינו שהיתה בו ברכה גדולה, שלא היה בו שום מחסור, כמו שנאמר (בשלח ט"ז, י"ח): "והממעית לא החסיר", כלומר שהיתה בו ברכה ש"אוכל קימעא ומתברך במעיו". לכך פותחים ומזמינים "כל דכפין ייתי ויכול", כ"הא לחמא עניא די אכלו אבותינו בארעא דמצרים" וזכו להרגיש בו טעם המן, ואף אנו אם נזכה יהיה בו את ברכת המן ש"המעית לא החסיר".

וממשיך כ"ק המהרי"ד מבעלז ז"ע להסביר על פי זה מדוע על מצה זו שאומרים "הא לחמא עניא" בוצעים לשניים ומטמינים אותה לאפיקומן, כי "אפיקומן" פירושו אפיקו – הוציאו "מן" הוא המן לחם מן השמים.

אלא שצריך להבין, מדוע באמת מסוגל חג הפסח לאכילת המן?

ונראה לבאר על פי דברי קדשו של בעל התניא (פרק ל"ה) שמסביר כי חלק הנשמה שבאדם מקבל חיות מלימוד התורה ואילו חלק הגוף שבאדם מקבל חיות מקיום המצוות וז"ל: "והנה כשהאדם עוסק בתורה אזי נשמתו שהיא נפשו האלוקית עם שני לבושיה הפנימיים לבדם ...

נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עיננו, שהרי אין אפשרות לברך על המן, ומחמת כן נשאר הנשמה יבשה ללא חיות. עכת"ד.

נמצא לפי זה שבפסח עיקר התיקון הוא לחלק הגוף של האדם ולא לחלק של הנשמה שהיא רק בחג השבועות, לכן, ראויים הם עתה לאכול מאכל השייך רק לגוף ואין עליו ברכה שהיא חלק הנשמה, וזהו המן. לכן המקדש את עצמו זוכה להרגיש במצות את טעם המן.

וזהו שאמרו חז"ל (יומא עה): לבאר מהו שנקרא המן "לחם אבירים": לחם שנבלע במאתיים וארבעים ושמונה אברים. כלומר, סגולת המן היתה לזכך את הגוף החומרי לרוממו ולקדשו.

והנה מובא במדרש (שמו"ד כה, ה): והיכן ירד המן, באלוה, ולמה באלוה? בזכות שאמר אברהם (וירא י"ח, ו): "לושי ועשי עוגות", כך הקב"ה פרע לבניו שנאמר (בשלח ט"ז, ד'): "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים". ע"כ. ומתבאר כי המן ירד לעם ישראל בזכותו של אברהם אבינו.

וכתב הטור (או"ח, סי' תי"ז) בשם אחיו הר"ר יהודה, שלושת הרגלים כנגד שלושת האבות, ופסח כנגד אברהם שנאמר (וירא י"ח, ו) "לושי ועשי עוגות", ופסח היה. ע"כ.

על פי זה יש לומר, כי אברהם אבינו זכה לקדש ולרומם את המאכלים שלו שיהיה להם קדושה כקדושת המן, המסוגל לזכך רמ"ח אברים, ולכן מצינו אצל אברהם אבינו שזיכך את כל רמ"ח אבריו, וכדברי הגמרא במסכת נדרים (לב): ואמר רמי בר אבא: כתיב "אברם" וכתב "אברהם", בתחילה המליכו הקדוש ברוך הוא על מאתים וארבעים ושלושה אברים ולבסוף המליכו על מאתים וארבעים ושמונה אברים, אלו הן: שתי עיניים ושתי אזניים וראש הגויה. ע"כ.

ומחמת כן יכולים זרעו של אברהם לזכות בכל שנה ושנה בחג הפסח שהוא כנגדו, להשיג שבמצותיהם יטעמו את טעם המן, ועל ידי כך יזככו את רמ"ח אבריהם.

עתה נחזור לענייניו של שבת הגדול, שנתקשינו מה ענייניו של חג הפסח שרק בו נצטוינו להקדים ולרומם את השבת שקודם החג, אולם בא להורות, כי גם בסעודות השבת טמונות סגולות אלו של אכילת המן, כמו שכתב בספיה"ק שם משמואל (בשלח תרע"ב והאריך בזה בעוד כמה מקומות שם בפרשת בשלח) וז"ל: והנה בשבת עושין לחם משנה זכר למן, כי במאכלי שבת יש בהם מענין המן שהוא רוחני אלא שנתגשם, ועל כן איתא בכתבי האר"י שמאכל שבת אינו מגשם, ובאכילת אדם ביום שבת קודש בקדושה ובטהרה כראוי ליושב על פתורא דמלכא, שב גם חלק הגשמי שבו לרוחניות, ונעשה כעין סעודתו של אברהם

אבינו שגבר הרוחני על הגשמי ונעשה כולו רוחני וכו'. עכ"ל.

ולכן מקדימים את שבת הגדול לחג הפסח, כי רק אצל חג הפסח מצינו את המעלה שמרגיש באכילתו את קדושת המן.

לאור זאת נבוא ונבאר את התשובה לבן הרשע ששואל "מה העבודה הזאת לכם", ועל כך: "הקהה את שיניו ואמור לו אילו היה שם לא היה נגאל". וצריך להבין, מדוע דוקא בחרו להכות את שיניו ולא אבר אחר בגוף?

אולם על פי דרכינו יש לומר, כי חסרונו של הבן הרשע שלא הרגיש את טעם המן באכילת המצות, ומחמת כן לא הושפע לטובה מהם, ולכן תיקונו דוקא בשיניו.

והנה, בספיה"ק בני יששכר (חודש ניסן מאמר ח' אות י"ב) כתב, שעל ידי אכילת מצה זוכה לפרנסה טובה כל השנה. ורמו לדבר, "מצה לחם עוני" גימטריא גשם, שבו תלויה הפרנסה. ולדרכינו יש לומר, כי הזוכה ומשיג במצה את טעם המן, זוכה שתמשך סגולת המן, לא רק באותו לילה אלא למשך כל השנה כולה, ולכך תושפע עליו שפע של פרנסה טובה.

נסיים, הרה"ק רבי חיים מצאנז' זי"ע היה מתלהב מאוד על כך שזכה שכל כך הרבה מצוות נכנסו אל גופו, ולכן בסיום הסדר היה מניח את ידיו על כריסו ואומר: שישו בני מעי שישו, כמה מצוות נכנסו בכס, כמה שמות ויחודים של אכילת מצה ומרור וארבע כוסות.

תגובות קוראים

בענין מה שהזכרתם בגליון האחרון ענין אמת גימטריא תשע, א"א שלא להוסיף ענין מופלא מהרה"ק ר' שמשון מאסטרופולי זללה"ה שכתב לבאר את מדרש הפליאה (אות קס"ג) שאמר: "שלושה פשטא ואחד מהפך להודיע שחותמו של הקב"ה אמת". וביאר, שהרי ד' מילויי שמו יתברך ידוע שהם ע"ב, ס"ג, מ"ה, ב"ן, וכולם מורים למספר תשע שהוא אמת לפי שחותמו אמת, ואמת הוא לעולם ולעולמי עולמים. ועל כן ע"ב במספר קטן תשע וכן ס"ג, מ"ה. וגם ב"ן, כי נון פשוטה עולה ת"ש כידוע והוא במספר קטן שבע ועם ב' הוא תשע, אך לפי סדר כתיבת אותיותיהם היה צריך להיכתב נ"ב כמו ע"ב ס"ג שמספר המרובה הוא קודם, ואך אם יכתב כך לא יהיה זה מורה למספר האמת כי לא יהיה עולה רק ז', ולכן נתהפך מסדרו להיכתב בסדר הזה ב"ן להורות על אמת וזה שאמרו: "ג' פשטא ואחד מהפך", כלומר ג' מילויים נכתבים בפשטא. פירוש, ישר. מספר המרובה קודם, כאשר מחויב לפי סדר לשון הקודש. ואחד מהפך, פירוש נתהפך מסדרו להיכתב ב"ן להודיע שחותמו אמת, עד כאן דברי פי חכם חן.

בברכה

אליהו סאל קרית ספר

לכל השואלים ולכל המצפים!

בשיר ושבח לבורא כל עולמים יצא לאור הכרך הרביעי מסדרת הספרים

נחלת שדה על חומש ויקרא

אוצר כלום של חידושים נפלאים וביאורים מתוקים מלאי רעיונות קודש שופעי ניהוחות יראה ואהבת ה', בדרך הדרוש והחידוד גימטריאות ופרפראות ערוך בטוב טעם ודעת.

לפרטים: 050-4145482